

PAJU LAHINGU JA VALGA VABASTAMISE 100. AASTAPÄEVA TÄHISTAMINE 31. JAANUARIL 2019.

SUURSAADIK TIMO KANTOLA

Austatud minister Luik ja minister Niinistö. Head valgalased, eestlased ja soomlased,

Eesti Vabadussõda oli Eesti võitlus ja Eesti võit. Täna sel päeval on hea peatuda meenutama vabadussõda ja ohverdusi, mis selles osalenud tegid. Põhja pojad olid siin 100 aastat tagasi, kui Eesti võitles oma vabaduse eest.

Paju mõisa aladel võideldi suurte kaotustega 31. jaanuaril 1919. Me teame, et Soome rügemendil – nimega Põhja pojad – oli nendes võitlustes suur roll. Valga oli tähtis ristteelinn, mis oli kogenud ka punast terrorit. Paju mõisa lahingu järel oli vaenlane "Valgast jalga lasknud". Nii meenutas kompaniitülem Juha Sainio kohe pärast sõda kroonikas "Põhja pojad Eestis". Kokku oli soomlasi Eesti Vabadussõjas ligi 4000.

Lugusid on palju. Ja palju on kirja pandud. Kindlasti on paljude soomlaste perekondades veel rääkimata lugusid. Kus vana-vanaisa päriselt võitles ja miks?

Kolmandal jaanuaril sai Kuusalus hauakivi Aukusti Tuominen – kuni viimaste aastateni tundmatuna maetu, ilmselt esimene Eesti Vabadussõjas langenud soomlane. See oli liigutav sündmus. Kindlasti ka kohal viibinud Aukusti Tuomineni sugulastele.

Paljud jäid sellele teele ja nende nimed on kantud seal väljas olevale langenute mälestustahvile. Üks neist on Juho Heikki Remes. Meie hulgas on täna minu kolleeg Soome välisministeeriumist, osakonna juhataja Jouni Mölsä, kelle sugulane Remes oli. Ta langes 1. veebruaril 1919 varahommikul Valgas, olles luureülesandeid täitmas.

Minu abikaasa perekonnas peetakse meeles onu Einot, kes võitles Põhja poegade koosseisus. Ta tuli tagasi Soome, oma koju Sortavalasse ning ostis Eesti retkelt alles jäänud rahade eest uue ülikonna ja taskukella. Tema jaoks oli üheks Eesti Vabadussõtta minemise põhjuseks raske olukord Soomes – ta meenutas, et leivast oli puudus.

Mõned tulid vabadussõtta sellel põhjusel, et olid üle elanud raskusi Soome kodusõjas. Selge oli, et Soome oma turvalisusele oli tähtis, et Eesti on vaba. Ja on selge, et ka hõimuvendluse tunne oli paljudele tähtis – suisa kõige tähtsam põhjus. Niisiis, lugusid on palju ja soomlaste hulgas oli mitmesugustel põhjustel kaasa tulnud mehi.

Mis ühendas neid – oli see, et kõik teadsid, kuhu nad olid tulnud. Et see oli Eesti Vabadussõda ja Eesti aitamine. Ja et oma ohverdused võivad olla rängad. "Eesti Vabariik" on alati kõlanud soomlastele armsalt. Selles sisalduvad igipõlised sidemed, ühine kultuuritaust, hõimuvendlus, geograafiline lähedus ja värskemad ühised kogemused.

On au olla siin Teiega täna. Ja on au olla edendamas Soome ja Eesti vahelist koostööd. Meil on ühine arusaamine turvalisusest, väärtustest, vastutustundest ja hoolimisest ning rahvusvahelisest koostööst. Tundes ajalugu võime vaadata tulevikku. Täna, et võime koguneda ja austada Eesti Vabadussõja mälestust.

Suur tänu teile. Aitäh.